

Yayına Geliş Tarihi: 02/04/2019
Yayına Kabul Tarihi:21/04/2019
Online Yayın Tarihi: 30/04/2019

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt: 3, Sayı: 6, Yıl: 2019, Sayfa: 16-35
ISSN: 2587-2206

ABDULHAMİD DÖNEMİ OSMANLI-KARADAĞ İLİŞKİLERİ

Güliden İrem KAZEL¹

ÖZET

Karadağ Cumhuriyeti, kuzeyinde Sırbistan, güneyinde Adriyatik Denizi, doğusunda Arnavutluk ve Kosova, batısında Hırvatistan ve Bosna-Hersek'in yer aldığı küçük bir güneydoğu Avrupa ülkesidir. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılması sürecinde, Sırbistan'la birlikte kalan Karadağ, daha sonra 2006 yılında, bağımsızlığı konusunda referanduma gitmiş ve bağımsızlığını kazanmıştır.

Sultan II. Abdülhamid, XIX. yüzyılın son çeyreği ve XX. yüzyılın başlarında Avrupa'yı ve Osmanlı Devleti'ni etkisi altına alan olayların yaşandığı bir dönemde (1876-1909) hükümdarlık yapmıştır. Dünyada ve Avrupa'daki gelişmeler sebebiyle Devletin yönetimini ve siyasetini etkileyen zorlu koşullar altında Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürebilmesi adına yürüttüğü devlet ve yönetim anlayışı, onu son dönem Osmanlı Padişahları içinde ayrıcalıklı bir yere koymaktadır.

Karadağ, Osmanlı Devleti'nin karşılıklı iyi ilişkileri Sultan II. Abdülhamid döneminde gerçekleşmiştir. Berlin anlaşması sonrası dönem, bir anlamda Karadağ ile Osmanlı Devleti ilişkilerinin filizlenerek büyüdüğü bir dönem olarak kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı devleti, Karadağ Cumhuriyeti, İyi ilişkiler.

¹ Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi.

OTTOMAN-MONTENECIAL RELATIONS IN ABDULHAMID PERIOD

ABSTRACT

The Republic of Montenegro is a small southeast European country with northern Serbia, southern Adriatic Sea, Albania and Kosovo to the east, Croatia and Bosnia and Herzegovina to the west. Montenegro, which remained with Serbia during the dissolution of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, then went into a referendum on its independence in 2006 and gained its independence.

Sultan II. Abdulhamid, XIX. the last quarter of the century and XX. At the beginning of the 18th century, it reigned in a period of 1876-1909 when there were events that had affected Europe and the Ottoman State. The state and the management understanding that the Ottoman State undertakes in order to maintain the existence of the Ottoman State under difficult conditions affecting the administration and politics of the State in the world and in Europe, puts it in a privileged place among the later Ottoman sultans.

The mutual good relations between the Ottoman State and Montenegro, it was realized during the reign of Abdülhamid. The period after the Berlin Treaty can be considered as a period when the relations between Montenegro and the Ottoman Empire grew.

Keywords: *Ottoman State, Republic of Montenegro, Good relations*

GİRİŞ

Osmanlı XIV. yüzyılda Balkanlara yerleşmeye başlamıştır. XIV-XX. yüzyıllar arası Osmanlı Hükümetinde kalan Balkanlar, Osmanlı Devleti'ne çok kültürlülük katmıştır. Bu durum, devletin güçlü olduğu dönemlerde bir zenginlik unsuru iken zayıf olduğu dönemlerde ise, milliyetçilik akımının etkisiyle de yabancı devletlerin çıkar çatışmalarına sahne olmuştur. Karadağ, Osmanlı devletinin Balkanlarda en son fethettiği ülkelerden birisidir. Osmanlı Devleti bu bölgede coğrafi koşullar, toplumsal, siyasi ve iktisadi yapı nedeniyle yüzyıllarca egemenlik kurma çabası içinde olmuştur. Karadağ, 382 yıl göreceli de olsa Osmanlı himayesinde kalmıştır. Karadağ, Osmanlı Devleti'nin yıkılış sürecinde geçirdiği evrelerin tamamına şahit olmuş ve I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı'nın karşısında yer alarak Osmanlı'nın dağılmasında önemli bir unsur olmuştur.

Karadağ ile Osmanlı Devleti'nin karşılıklı iyi ilişkileri Sultan II. Abdülhamid döneminde gerçekleşmiştir. Berlin Antlaşması sonrası yaklaşık olarak 30 yıllık sürecek dostane ilişkilerin temelleri atılmıştır. II. Abdülhamid'in Prens Nikola ile dostluğu birbirlerine karşılıklı jestleri ve hediyeleri ile zirveye çıkmıştır. Bu kısa çalışmada, Sultan II. Abdülhamid döneminde Osmanlı Karadağ ilişkileri, Sultan II. Abdülhamid ve Prens I. Nikola arasındaki ilişki çerçevesinden anlatılacaktır.

1. KARADAĞ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Karadağ'ın Başkenti, Podgorica, nüfusu: 647.023, yüzölçümü: 13.812 kilometre kare, yönetim biçimi de cumhuriyet'tir. Kuzeyinde Sırbistan, güneyinde Adriyatik Denizi, doğusunda Arnavutluk ve Kosova, batısında Hırvatistan ve Bosna-Hersek bulunan Karadağ, bir güneydoğu Avrupa ülkesidir. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılması sürecinde, Yugoslavya dahilinde kalan iki cumhuriyet, Sırbistan ve Karadağ, 1992 yılında Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır. 2002 yılında Karadağ ve Sırbistan, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin geleceğini müzakere etmek hususunda bir anlaşmaya varmış ve 2003 yılında Yugoslavya Federasyonu, yerini Sırbistan-Karadağ'a bırakmıştır. 2006 yılında ise, Karadağ'ın bağımsızlığı konusunda referanduma gidilmiştir. Referanduma katılanların yüzde 55.5'i Karadağ'ı desteklemiş ve Karadağ bağımsızlığını ilan etmiştir. Karadağ'ın bağımsızlığı, AB üyesi devletler ve BM Güvenlik Konseyi üyelerinin yanı sıra, Sırbistan tarafından da tanınmıştır (Sönmezoğlu, 2017: 330).

2007 yılında kabul edilen Karadağ anayasasında, Karadağ hukukun üstünlüğüne dayalı sivil, demokratik, ekolojik bir refah devleti olarak belirtilmiştir. Karadağ Euro sisteminin üyesi olmadığı halde, para birimi olarak Euro kullanmaktadır. Bağımsızlığını ilan ettikten sonra Karadağ, dış politika amaçlarını, Birleşmiş Milletler (BM)'e, Avrupa Birliği (AB)'ne ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (kısaca KAAÖ; İngilizce: North Atlantic Treaty Organizatio: NATO)'ya üyelik olarak belirtmiştir. 28 Haziran 2006'da BM'ye kabul edilen Karadağ, 2008 yılında Akdeniz Birliği'ne üye olmuştur. AB'ye aday üye statüsünde olan Karadağ'ın NATO'ya üye olması da gündemdedir (Sönmezoğlu, 2017:330).

2. SULTAN II. ABDÜLHAMİD VE KRAL I. NİKOLA'NIN KISA BİYOGRAFİSİ ve BALKAN POLİTİKALARI

2.1. Sultan II. Abdülhamid'in Hayatı Hakkında Bilgiler

Sultan II. Abdülhamid, XIX. yüzyılın son çeyreği ve XX. yüzyılın başlarında Avrupa'yı ve Osmanlı Devletini etkisi altına alan olayların yaşandığı bir dönemde (1876-1909) hükümdarlık yapmıştır. Dünyada ve Avrupa'daki gelişmeler sebebiyle Osmanlı Devleti'nin devlet yönetimini ve siyasetini etkileyen zorlu koşullar altında Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürebilmesi adına yürüttüğü devlet ve yönetim anlayışı, onu son dönem Osmanlı Padişahları içinde ayrıcalıklı bir yere koymaktadır(<http://sultanabdulhamid.yildiz.edu.tr/kongre/>).

Osmanlı Padişahlarının 34., İslam Halifelerinin 113. olan Abdülhamid Han, Sultan Abdülmecid'in ikinci oğludur. 1842 yılında dünyaya gelen II. Abdülhamid'in annesi Tir-i Müjgan Sultan'dır. 1876 yılında daha 34 yaşındayken tahta çıkmış olan II. Abdülhamid 1909 yılında tahttan indirilmiştir. Otuz üç yıllık bir süreçte Osmanlı Devleti'ne padişahlık yapan Sultan II. Abdülhamid 1918 yılında 75 yaşında iken vefat etmiştir (Şen,2011:1).

Annesi Tir-i Müjgan, Sultan II. Abdülhamid henüz on yaşındayken 1853 yılında vefat etmiştir. Kendisi Sultan Abdülmecid'in dördüncü haremî olup ve evladı bulunmayan Piristu Kadınefendi'nin himayesinde büyümüştür. Piristu, Abdülhamid tahta geçtiğinde valide sultan olmuştur (Danişmend, 1972:285). Öz annesinden yoksun büyüyüşü, Abdülhamid'in yetişmesini ve alışkanlıklarını derinden etkilemiştir. Annesi vefat edince, kendisini kardeşlerinden tecrit etmiş, onların hal ve hareketlerini seyirle yetinmeye başlamıştır (Wittlin, 1911:33). Öz anne sevgisi ve ilgisinin olmayışı onu içine kapalı hale getirmiştir. Hırçın ve münzevi olan Abdülhamid, daha çocukluğunda kalabalıktan kaçır, kardeşlerinin eğlencelerine bile iştirak etmekten çekinir ve daima hüznün içinde vakit geçirirdi (Kuran, 1959:115). II. Abdülhamid hatıralarından bu duruma dair kendinden şöyle bahsetmektedir:

“Benim ne şartlar altında yetiştiğim her zaman unutuluyor. Kız ve erkek kardeşlerim sevilip şımartılırken, bilmediğim bir sebeple babam bana iyi muamele etmezdi, beni yalnız kardeşim Murat anlardı. Çocukluğumdan beri ciddi bir tabiatım vardı. Oyun oynamayı sevmezdim. Daha pek küçük yaşında beşeriyetin mevcudiyetine dair ciddi mevzular üzerinde

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
düşünmeye başladım. Hayalperestim. Bu halimden dolayı hocalarım beni azarlar, babama şikayet ederlerdi. Muhitimdekilerin beni anlamadıklarını hissederek büsbütün içime kapanmıştım” (Sultan Abdülhamid, 1974:193).

Sultan II. Abdülhamid’in eğitim hayatına bakıldığında o dönemde sarayda onun iyi yetişmesi için uygun ortamın olmadığı görülmektedir. II. Abdülhamid’in kendisi de tahsilinin iyi olmadığını, bu sebepten kendi kendisini yetiştirmek zorunda kaldığını şöyle belirtmektedir:

“Babam oğullarının eğitimi konusunda da başarılı olamamıştır. Bununla birlikte padişah şehzadelerini “kafes” adı verilen bir bölmede yaşamaya zorlayan uğursuz geleneğe de insancıl duygularla son vermiştir. Hocalarımızın öğrettikleri nelerdi bize? Tarih, müzik, güzel yazı, Farsça, Arapça, Osmanlı edebiyatı, din bilgisi vb... Atalarımızın ders programlarına, daha önceki yıllardan bu yana hiçbir konu eklenmemişti. Hocalarımızın o konuda dilsiz kesildikleri XIX. yüzyıl Batı dünyası neydi? Kimse bize yanıt vermiyordu ve ben de bu nedenle bir bilmeceyi tek başıma çözmeye karar vermiştim” (Grece, 1995: 27).

Gelinen noktada, Abdülhamid’in öğrenimi sırasında kazandığı en güzel alışkanlıklardan birisi okuma alışkanlığı olmuştur. İçine kapalı bir genç oluşu onu okumaya, bilgiye itmiştir. Bilgi açlığı duyan Abdülhamid, bu sebepten daha şehzadelğinde Ceride-i Havadis, Tasvir-i Efkâr, Basiret gibi gazeteleri hemen hemen her gün okumuş, Çaylak, Çingirak, Tatar gibi mizah dergilerinin insanda ne tür etki yarattığını da yakından izlemiştir. Ayrıca, Avrupa gazetelerini de ünlü kıraathane sahibi Sarafım Efendi ve kitapçı Elnino aracılığıyla getirtip okumuş ya da çevirtmiştir (Kocabaş, 2016:16). Ali Said bey (1922:18), Sultan II. Abdülhamid’in bu alışkanlığını şu şekilde belirtmektedir:

“Avrupa'nın resimli ve resimsiz meşhûr gazeteleri saraya gelirdi. Bunların içindekiler arasında Osmanlı hükûmetini ilgilendiren veyâhud o zaman cereyan eden mühim olaylardan bahseden maddeleri, tercüme edilip takdîm olunurdu. Sultan Hamîd bunların hepsini dikkatle okur; tâkip edeceği hususları ayırırdı... Yabancılardan dahi, her yerde resmî, gayruresmî ahhâb edinmiş idi; onlar tarafından haber verilmiş ve hatırlatılmış hususları daha ehemmiyetle tedkik eder, icâbı ne ise yapar, yaptırır, elbise, silâh, teknik edevat katalogları getirir; o kadar uğraşlar arasında onlara da bakar; yerli gazeteleri de gözden kaçırmaz; kısaca,

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
insan kudretinin yetişemeyeceği surette muhtelif uğraşlar, işlerle her gün, programlanmış olan vaktinde uğraşmayı alışkanlık edinmişti..."

Sultan II. Abdülhamid'in böylesine dikkatli ve disiplinli yaşaması ona diplomatik hususlarda da pek çok şey katmıştır. Elde edilen sonuçları, bilgileri zamanında ve yerinde kullanma zekası onu diğer şehzadelerden ayıran en önemli özelliklerden biri olmuştur (Koloğlu, 1987:43). Sultan II. Abdülhamid özellikle memleket işlerini, umumi ve hususi hayatı da kapsayacak şekilde öğrenmeye çalışmıştır. Abdülhamid Han her şeyin aslını ve gizli yönlerini öğrenmek merakı olduğundan kendisini ziyarete gelenlerle yalnız umumi meseleler üzerinde konuşmakla kalmayıp, misafirlerinin siyasetlerini, hususi hayatlarını, servetlerinin derecesini ve konaklarının tarzını dahi tahkik etmiştir. Kuvvetli hafızası harikulade denecek bir seviyede olduğundan hiçbir şeyi unutmaz ezberlediği şeyleri ise, noksansız bir şekilde hatırladığı da bilinmektedir (Tahsin Paşa,1933: 10).

Sultan II. Abdülhamid, iktidar olduğu dönemde Osmanlı Devleti'ni parçalanmasını dağılmasını engelleyecek siyasi politikaları takip etmesinin yanı sıra padişahlık yaptığı zamanda önemli siyasi olaylar ve karışıklıklar meydana gelmesine karşılık çeşitli alanlarda pek çok yenilik, gelişme ve eser bırakmaktan da geri kalmamıştır (Şen, 2011: 1). Abdülhamid Han, çoğunluğu kişisel bütçesinden olmak üzere cami, mescit, mektep, medrese, hastane, çeşme, köprü vs. gibi toplam 1552 eseri günümüze miras olarak bırakmıştır.

"Güzel Sanatlar Akademisi, Ticaret ve Ziraat Okulları kuran Sultan II. Abdülhamid, ilk ve orta dereceli okullar, dilsiz ve kör okulları, kız meslek okulları da yaptırmıştır. Vilâyetlere liseler, kazalara ortaokullar kurmuş, ilkokulları köylere kadar ulaştırmıştır. İstanbul'da Şişli Etfal Hastahanesi'ni ve Dârülaceze'yi kendi şahsi parasıyla yaptırmış, Hamidiye adı verilen içme suyunu borularla İstanbul'a getirmiştir. Karayollarını Anadolu içlerine kadar uzatan Sultan İkinci Abdülhamid, Bağdat'a ve Medine'ye kadar da demiryolları döşetmiştir. Büyük şehirlere atlı tramvay hatları yaptırmıştır"
<http://www.ttk.gov.tr/tarihveegitim/osmanli-padisahlari/>.

2.2. Sultan II. Abdülhamid'in Balkanlar Politikası Çerçevesinde Karadağ

İleri görüşlü bir siyasetçi olan Abdülhamid Han, topraklarını genişletme isteği içerisinde olan büyük devletlerin birbirleri arasındaki rekabetten ve husumetten ne ölçüde faydalanacağını öngören birisi olmuştur. İç ve dış politikada

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
amacı, Osmanlı Devleti'nin büyük devletlerle dostluğunu korumak suretiyle savaş tehlikesini ortadan kaldırmak üzerine kurulmuştur (Woods, 1976: 123).

Sultan II. Abdülhamid'in dış politikada üzerinde hassasiyetle durduğu bir konuda Balkanlar olmuştur. Buradaki küçük devletler ve komşular; Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Romanya ve Karadağ bir müddet önce Osmanlının birer vilayetiye ondan ayrılarak bağımsız hale gelmişlerdir. Osmanlı Devleti bu devletlere Makedonya, Epir, Yanya, Yeni Pazar ve Arnavutluk'la sınır olmuştur. Adı geçen beş bağımsız Balkan devleti sınırlarının çizilmesinde haksızlık yapıldığı iddiasıyla bu Osmanlı topraklarına göz dikmişlerdir. Bu sebepten hem Osmanlı hem de kendi aralarında ihtilaf oluşmuştur. Abdülhamid Han, devletler arasındaki bu ihtilafardan faydalanarak Balkanlarda Osmanlıyı yaşatma politikasını izlemiştir (Kocabaş, 2016: 219). Sultan II. Abdülhamid hatıralarında bu durumdan şöyle bahsetmektedir;

“Bizim Avrupa'daki kudretimizin, Balkan devletlerinin birbirleriyle anlaşmalarını üzerine kurulduğu doğrudur. Sırplarla Bulgarlar birbirlerini sevmezler, Bulgarlar Romenlerden nefret ederler; Romenler, Bulgarlar ve Yunanlılar kendi aralarında birbirlerine ölesiye düşmandırlar. Bulgarlara göre Makedonya'da kendi milletleri hakimdir. Yunanlılar ise, Makedonya'daki Yunanlıların zorla Bulgarlaştırıldıklarını iddia ederler. Kiliseler arasında 1870 senesinde meydana çıkan ihtilaf, Bulgarlarla Yunanlıları tamamıyla ayırmıştır. Bu şartlar altında Ruslar, Balkan Devletleri Birliğinin kurulabileceğini nasıl düşünebilirler?”(Abdülhamid II, 1974: 149).

Osmanlı Devleti'nin Balkan devletlerine karşı takip ettiği siyasetin esası, bu devletler arasındaki rekabet, zıddiyet ve gizli düşmanlığı aralıksız olarak körüklemek, bu devletlerin anlaşmalarına imkân bırakmayacak meseleler çıkarmak olmuştur. Bu hususta Sultan II. Abdülhamid, en ziyade Karadağ Prensi Nikola'dan istifade etmiştir. Prens Nikola İstanbul'a geldiği zaman kendisine fevkalade ikramlarda bulunmuş, Zat-ı şahane Prense Boyacıköyü'nde güzel bir yalı hediye etmiştir. Sultan II. Abdülhamid, Prens'in kötü zamanlarında da yardım ederek kendisine iki defa 20 bin altın hediye etmiştir. Karadağ Prensi Nikola'nın emeli Sırbistan ile Karadağ'ı birleştirip Sırbistan Kralı olmaktı. Bu emelini İstanbul'u ziyareti sırasında Sultana açmıştır fakat Sultan II. Abdülhamid Prens Nikola'yı üzmemek ve onu elinden kaçırmamak için Prens'in bu emelini idare etmiş, karşı çıkacak bir davranışta bulunmamıştır (Tahsin Paşa, 1933: 64-65).

II. Abdülhamid, Balkanlarda en çok Bulgarlardan çekinmiştir. Onlar hakkında kızı Ayşe'ye şunları söylemiştir:

“Karadağ Prensi'ni daima elimde tutuyor ve ona maaş veriyordum. İyi adamdı. Bulgarlara gelince: onlar Rusya'nın şımarık çocuklarıydı. Bulgaristan Prensi Ferdinand'ı hususi yaverim yaparak okşuyordum. Görüştüklerim arasında Ferdinand kadar şeytani zekaya sahip bir kimse tanımadım diyebilirim. İşte bu şımarık çocukların başında şayan-ı hayret bir zekaya malik olan bu prens bulunuyordu. Rusya gibi bir kuvvete dayanıyordu. Harp gailinden daima sakındım. Allah milletime ve devletime zeval vermesin” (Osmanoğlu,1960: 50).

Sultan Abdülhamid, Balkan ülkelerinin Osmanlı Devleti aleyhine genişlemesini veya faaliyetlerde bulunmasını önlemek için Balkanlar'da denge politikası uygulamayı amaç edinmiş, coğrafi ve jeopolitik özellikleri sebebiyle askeri bakımdan kontrol edilmesi oldukça güç olan Karadağ'a özel olarak ehemmiyet göstererek 1879 yılından itibaren Çetince'de bulunan elçilerden özellikle sınır çatışmalarının tekrarlanmasını engellemelerini istemiştir. Bu tarihten itibaren II. Meşrutiyetin ilan edildiği 1908 yılına kadar yaklaşık 30 yıllık dönemde Karadağ ile dostluğa dayandırılan ikili ilişkilerde sorunların savaş yerine diplomasi ve barış yolu ile çözümlenmesi amacı güdülmüştür. Bunun sağlanması da Sultan Abdülhamid ile Prens Nikola arasındaki dostluğa dayanmaktadır (Tunaboğlu, 2014: 1-2).

2.3. Karadağ Prensi I. Nikola ve I.Nikola'nın Karadağ'ı

Karadağ Prensi I. Nikola 7 Ekim 1841 tarihinde Karadağ'ın Njegusi köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Karadağlı bir asker ve II. Danilo'nun abisi olan Mirko Petrovic-Njegos'tur. Prens Nikola çocukluğundan itibaren bir savaşçı ve sporcu olarak yetiştirilmiştir. Çocukluğunun bir bölümünü Trieste'de II. Danilo ile evli olan teyzesi Darinka'nın yanında, Kustic ailesi ile birlikte geçirmiştir. Darinka Fransız hayranı olması sebebiyle, Nikola'nın Fransa'ya gönderilmesine ön ayak olmuş ve Nikola Paris'teki Louis-le-Grand lisesine gitmiştir. Çağdaşlarının aksine Fransız kültüründen çok fazla etkilenmeyen Prens I. Nikola, sadece doğduğu topraklara olan bağlılığını, Fransa'nın kültürel ortamında beslenen şairliğiyle yansıtmaya çalışmıştır. Fransa'dan Karadağ'a dönme özlemini durduramadığından, Paris'te uzun süre kalmak istemeyen Nikola'nın imdadına, 13 Ağustos 1860 tarihinde amcası II. Danilo'nun suikaste uğraması yetişmiş ve Paris'ten dönerek Prens olmuştur (Suver, 2012:34). Yetenekli bir oyun yazarı ve şair olarak Slav edebiyatında belirli bir yere sahip olan I.Nikola'nın önemli yapıtları arasında oyun

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019 olarak Kniaz Arvaniti, şiir olarak ise, Nova Kola ve Pesnik-i Vila yer almaktadır (<http://www.filozof.net/Turkce/tarihi-sahsiyetler-kisilikler/18179-i-nikola-kimdir-hayati-donemi-hakkinda-bilgi.html>).

Nikola, Karadağ'a geldiğinde Dük Marko, senatoyu kontrol altına almıştı ve pek çok büyük Karadağ aşiretiyle iyi aile ilişkileri bulunuyordu. Nikola'nın hem Karadağ'daki hem de yurt dışındaki aile bağları siyasi açıdan oldukça önemli varlıklardı. Nikola daha sekiz yaşındayken, senatonun etkili bir üyesi olan Cevo'lu Petar Vukotic'in kızı ile nişanı Dük Marko tarafından planlanmıştı. Kasım 1860'da Voyvoda Petar Vukotic'in kızı Milena ile evlenmiştir. Vukotic ailesi ile kan bağına sahip olmak o günün prensi ve geleceğin kralı Nikola için oldukça faydalı olmuştur. Nikola'nın Avrupa'daki hanedanlarla sıkı bir bağ kurma isteği ilerleyen zamanlarda da devam etmiştir. Benzer biçimde daha sonra Prens Nikola'nın dokuz kızından beşi, Avrupa'daki Prens ve Krallarla evlenmişlerdir. Bu durum I. Nikola'nın "Avrupa'nın kayınpederi" olarak anılmasına neden olmuştur(Suver, 2012: 34-44).

Nikola, 1862 yılında Osmanlı himayesine karşı ayaklanmış, Avusturya'nın araya girmesiyle barışın elde edilmesinden sonra Rusya ile ilişkilerini pekiştirmiştir. 1868 yılında St. Petersburg'a giderek II. Aleksandır ile görüşmüş ve Rusya'dan askeri ve maddi yardım almaya başlamıştır. Hersek'te meydana gelen ayaklanmanın yol açtığı uluslararası kargaşadan istifade ederek 1876 yılının Temmuz ayında Osmanlılara karşı savaş açmıştır. Savaşı kazandıktan sonra 1878 yılı Berlin Kongresi'nde alınan kararla Karadağ bağımsız bir devlet haline gelmiş ve Karadağ'ı uluslararası düzende ilk tanıyan devlet Osmanlı Devleti olmuştur (<http://www.filozof.net/Turkce/tarihi-sahsiyetler-kisilikler/18179-i-nikola-kimdir-hayati-donemi-hakkinda-bilgi.html>).

Berlin Kongresi sonrasında Prens Nikola, senatoyu lağvetmiştir. Onun yerine devlet danışmanlığını, bakanlıkları ve yüksek mahkemeyi kurmuştur. Karadağ genelinde pek çok okul açarak eğitim sistemini yeniden düzenlemiştir. Yeni yönetimin okuma-yazma bilen ve eğitilmiş insanlara ihtiyacı olmuştur. Karadağ'daki basın-yayın aktiviteleri Prens Nikola'nın sanat ve şair koruyuculuğu görevini üstlenmesiyle yeniden dirilmiştir (Suver, 2012: 36).

Prens I. Nikola, 1910 yılında Kral unvanını almıştır. 1905 yılında ise, ülkenin ilk anayasasının hazırlanmasını kabul etmiştir. Yeni anayasaya göre, Karadağ anayasal fakat parlamenter olmayan bir monarşi konumunda olmuştur. Anayasanın ve basın özgürlüğü yasası ve de ceza yasası gibi ek yasaların çıkarılması, Batı Avrupa ülkeleri standartlarıyla uyumlu modern yasal çerçeve için uygun koşulları hazırlamıştır. Prens Nikola ticareti geliştirmek amacıyla Karadağ'ı

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
baştan sona kadar saran yolların ve demir yollarının inşasını da organize etmiştir.
1906 yılında “Perper” adı verilen para birimi oluşturulmuştur. Bu dönemde posta,
telgraf ve telefon hizmetleri de kurulmuştur (Suver,2012: 38).

Nikola XX. yüzyılın başlarında Karadağ’da pek çok alanda gelişmelerin meydana gelmesine de vesile olmuştur. Aile bağlarının etkisiyle (Kızı Jelena, İtalyan Kralı Victor Emmanuel’in eşi) birlikte Prens Nikola, Karadağ’daki İtalyan girişimcilere kayda değer imtiyazlar vermiştir. İtalyan girişimciler anonim olarak on milyon Lire’i Karadağ’da yatırım için kullanmışlardır. Bu para, tütünde tekelleştirmek, Bar-Virpazar- Podgorica- Danilovgrad demiryolunu ve Bar limanını inşa etmek için kullanılmıştır (Suver,2012: 38).

Karadağ’ın Berlin Antlaşması sonrasında Osmanlı Devleti ile ilk kez çatışmaya girmesi Balkan Savaşları esnasında meydana gelmiştir. Nikola, topraklarını genişletmek amacıyla, Osmanlı Devleti’ne savaş ilan ederek 1912-1913 yılları arasında Balkan Savaşlarının meydana gelmesinde önemli bir unsur olmuştur. Bu esnada Rusya, kendi isteklerini göz önüne alarak Balkanlardaki en sadık dostu olan Karadağ’a diğer Balkan devletleriyle bir pakt ve konvansiyon oluşturma hususunda talimat vermiştir. Kral Nikola ve hükümeti 1912 yılında Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan’la Balkan Paktı’nı imzalamıştır (Suver, 2012: 38). Savaş sonunda, büyük kayıplar veren Karadağ’ın gücü önemli ölçüde azalmıştır.

1914 yılında cereyan eden I. Dünya Savaşı’nda ise Avusturya-Macaristan’ın Sırbistan’a savaş ilan etmesi sonrasında Karadağ müttefiki ve komşusu olan Sırbistan’ın yanında olarak Avusturya-Macaristan’a savaş ilan etmiş, böylelikle itilaf devletlerine katılmıştır. Karadağ bu savaşta, Rusya’nın yanında Osmanlı Devleti’nin ise karşısında yer almıştır. Sırbistan ile müttefik olmasına rağmen I. Dünya Savaşı’nda Karadağ yenilgiye uğramıştır. Avusturya-Macaristan’ın Sırbistan’ı yenmesi, 1916 yılında Karadağ’ı kuşatması ve başkent Çetince’nin ele geçirilmesinin ardından Kral Nikola ve yanında yer alanlar ağır Avusturya-Macaristan koşullarını kabul etmeyerek Arnavutluk’tan İtalya’ya oradan da Fransa’ya sığınmıştır. (<https://hulyaterzi.wordpress.com/2016/12/09/berlin-antlasmasi-sonrasi-karadag-ve-karadag-osmanli-iliskileri/>). Kral I. Nikola, Sırp ordusunun Karadağ’a girmesinden sonra ise Podgoriça’da toplanan Ulusal Meclis’in aldığı karar sonucundan tahttan indirilmiştir. Tahttan indirilmesinin ardından Kral I. Nikola Sultan II. Abdülhamid’in kendisine armağan olarak verdiği Emirgan’da bulunan yalıyı, yatlara satmış ve elde ettiği parayla öldüğü yıl olan 1921’e kadar Paris’te yaşamıştır (Suver, 2012: 37).

3. XIX. YÜZYIL SONU OSMANLI-KARADAĞ DİPLOMATİK İLİŞKİLERİ ve SULTAN II. ABDÜLHAMİD VE KRAL I. NİKOLA'NIN DOSTLUK İLİŞKİLERİ

Osmanlı Devleti ile Karadağ arasında diplomatik ilişki kurulmasına yönelik ilk girişimler, herhangi bir temeli olmaksızın, Prens Danilo döneminde başlamıştır. 1858 yılındaki Grahovac bozgunuyla birlikte Osmanlı Devleti ile Karadağ arasındaki sınırın belirlenmesi sürecinde Prens Danilo, diplomatik ilişkilerin ülkenin bağımsızlığını teyit edeceği inancı içerisinde olmuştur (Suver, 2012: 45).

3.1. XIX. Yüzyıl Sonu Osmanlı-Karadağ Diplomatik İlişkilerine Genel Bir Bakış

Berlin Antlaşması sonrası Osmanlı Devleti'nin Karadağ'ın bağımsızlığını tanımasının ardından 1879 yılına gelindiğinde ise, iki devlet arasındaki ilk resmi diplomatik ilişkiler başlamıştır. Halil Halid Bey, Osmanlı Devleti'nin Karadağ'a gönderdiği ilk elçidir. Halil Halid Bey, 1879-1881 yılları arasında yaklaşık olarak bir yıldan biraz daha fazla süren görevi süresince akıllı ve yetenekli bir diplomat olduğunu kanıtlayarak, Berlin Antlaşması kararlarının uygulanmasını engelleyen çatışan çıkarlar ve büyük sorunlar olmasına rağmen, Karadağ'lı yetkililerle iyi ilişkiler kurmuş ve iki devlet arasındaki dostluk tohumları ekilmeye başlanmıştır (Suver, 2012: 50).

1884 yılına gelindiğinde ise, Albay Cevat Bey Karadağ'a yeni temsilci olarak atanmıştır. Albay Cevat Bey'in temsilciliğe atanması Çetince'deki Rus elçisine göre, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştiğine dair gösterilen çabanın önemli bir işaretidir. Bu çabalar, Glas Crnogorca gazetesinin 1884 yılındaki sayısına şöyle yansımıştır:

“Karadağlılar Türkleri kahramanlar olarak görüyorlar ancak Türklerin Karadağlıları böyle gördüğünü söylemek zor. Bir kahraman, kahramanca savaşır ve savaş durduğunda taraflar birbirlerine onurlu savaşçılar olarak saygı gösterirler. Bunun ötesinde, unutulmaması gereken nokta Türk İmparatorluğu'nun yakın bir coğrafyasında yaşıyor olduğumuzdur. Barış zamanında, komşularla iyi geçinilmesi ve onlara saygı gösterilmesi öğütlenegelmiştir. Birçok ticari ve ekonomik çıkarımız Osmanlı

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
İmparatorluğu'yla ilişkilidir ve bu çıkarlar ancak iyi niyet ve işbirliğiyle hayat bulabilir” (Suver, 2012: 52).

Albay Cevat Bey, prens ve prensesin 25. evlilik yıl dönümleri dahil olmak üzere, Aziz Nikola Günü kutlamaları, Rusya ve Avusturya-Macaristan misyonlarının gerçekleştirilmesi gibi pek çok faaliyette Osmanlı Devleti adına ön sıralarda yer almıştır. Osmanlı elçiliği tarafından gösterilen bu ihtimam Karadağ tarafından da önemsenmiş ve onlar da Türklerin önemli günlerinde ziyaretlerde bulunmuşlardır (Suver, 2012: 53).

Bu dönemde Osmanlı-Karadağ ilişkileri açısından en önemli olay Prens I. Nikola'nın 1885 yılında Türk misyonunun Karadağ'da yerleşmesini sağlamak için Albay Cevat Paşa'nın Bojo's Sokağı'ndaki Maso Vrbrica Konağını satın almasına izin vermesidir. Bu satın alma işlemi, Karadağ'daki yabancı misyonların yerleşmesi için Çetince'de yapılan ilk mülk satışı olmuştur. 3 yıl sonra, konağın bahçesinin darlığı sebebiyle, Karadağ yönetimi Osmanlı misyonuna, misyon binasının tam karşısında, Zetski Katedrali ile Voyvoda Batric Sokağı arasında yeni bir bahçe hediye etmiştir (Suver,2012:53). Günümüzde eğitim merkezi olarak hizmet veren bu konak Osmanlı'nın Çetince Sefarethesidir. Sefarethane 5 Mart 1886 tarihinde Prens Nikola'nın da katıldığı bir törenle gerçekleşmiştir. Abdülhamid Han sefarethaneye asılması için bir Osmanlı tuğrası da göndermiştir. Albay Cevat Bey, açılıшта bir teşekkür konuşması yapmış ve şöyle demiştir: "...Bu tuğra bu elçilik binasını süslediğçe, Hükümet-i Seniyye ile Karadağ arasındaki zaten var olan iyi ilişkilerin bir kat daha iyileşeceği ümidindeyim." (Özcan, 2009: 17). Bunun üzerine, Prens Nikola sefarethanenin bahçesine dikilmesi için kendi sarayından yüz ağaç göndermenin ve bir de kuyu açtırmanın sözünü vermiştir. Bunun sonucunda, Osmanlı Devleti, Karadağ'a sefarethane için kira vermekten kurtulmuş, aynı zamanda yeni bir elçilik binasına da sahip olmuştur (Mercan, 1998: 18).

İlerleyen yıllarda Osmanlı Devleti ve Karadağ arasındaki ikili ilişkilerin ilerlemesine yönelik birçok değerli elçi görev almıştır. Bunlardan bazıları: Hasan Hüsnü Paşa, Ahmet Tefik Bey, Abdülbaki Bey ve Alfred Rüstem Bey'dir. 1878 yılından Balkan Savaşlarına kadar olan bir dönem boyunca Osmanlı- Karadağ diplomatik ilişkileri iki devletin karşılıklı açtıkları elçiliklerce barış ve dostluk amacı güdülerek devam ettiğini de söylemek yerinde olacaktır (Özcan, 2009b: 96-105).

Karadağ Devleti'nin İstanbul'a görevlendirdiği ilk büyük elçi ise, Stanko Radonjiç'tir. Radonjiç 22 Temmuz 1879 yılında İstanbul'a gitmek üzere yola çıkmış ancak Osmanlı tarafının temsilciyle görüşmek için henüz hazır olmaması sebebiyle, Radonjiç ancak 5 Eylül 1879 günü güven mektubunu Sultan'a sunabilmiştir. Sultan Karadağ elçisini kabul etmemiş görüşmeyi vezir-i azamın yapmasını istemiştir. Bu karar başta Karadağ ve Rusya daha sonra da İstanbul'da bulunan diğer elçiler tarafından protesto edilince Sultan, kararından vazgeçmiştir. Karadağ elçisinin Sultan tarafından kabul edilmeme sebeplerinden birisi olarak ise, Karadağ elçisinin kıyafeti öne sürülmüştür. Sultan elçinin giydiği kıyafeti ciddiye almaz bularak "Amerikan usulü davet kıyafeti" olarak nitelendirmiş ve huzuruna kabul etmemiştir. Sultan'a bu kıyafetin geleneksel Karadağ kıyafeti ve aynı zamanda resmi diplomatik üniforma olduğu açıklanınca, temsilci huzura kabul edilmiştir (Suver, 2012: 46). Daha sonraki yıllarda ise sırasıyla, "Dibude Radviniç (1879-1883) Gavro Vukoviç (1883-1884), Mösyö Plamanac (1887- 1889), Mitar Bakiç (1890-1895) Duşan Gregoviç (1907-1909)" gibi isimler Karadağ'ın İstanbul temsilcileri olarak diplomatik misyonlar üstlenmişlerdir (Özcan, 2009b:105-113).

3.2. Sultan II. Abdülhamid ve Kral I. Nikola'nın Dostluk İlişkileri İçin Gayretleri

Sultan II. Abdülhamid ve Kral I. Nikola'nın birbirlerine karşı geliştirdikleri dostluk ilişkileri Osmanlı-Karadağ siyasi ilişkileri açısından önemli bir yere sahiptir. Abdülhamid Han'ın diplomatik dehası ve Balkanlarda herhangi bir devletle çatışma içerisine girmek istememesi Karadağ ile uzun yıllar boyu sürecek dostluk ilişkilerini pekiştirmiştir. Bu noktada, Kral I. Nikola'nın İstanbul ziyaretleri ve Abdülhamid'in Kral Nikola ve ailesine yaptığı jestler iki ülkenin tarihi açısından önem arz etmektedir.

3.2.1. Karadağ Kralı I. Nikola'nın Osmanlı Devleti'ni Ziyaretleri

Sultan II. Abdülhamid ile Kral I. Nikola'nın dostluklarını ve ülkeler arasındaki diplomatik ilişkileri ilerletecek en önemli olaylardan birisi Kral I. Nikola'nın İstanbul'a yaptığı ziyaretlerdir. Kral I. Nikola biri 1883 yılında diğeri ise 1889 yılında olmak üzere iki kez İstanbul'a gelmiştir. Nikola kızının düğününün hemen ardından 15 Ağustos 1883 günü, kendi protokolünden Blazo, Sako Petroviç, Radonjiç ve Ilja Plamenac ile Sultan'ın yolladığı muhafızlar ve değerli diplomatlar olan Ali Paşa, İsmail Bey ve tercüman İbrahim Bey ile Sultan II. Abdülhamid'in Kral I. Nikola'ya gönderdiği İzzeddin yatıyla İstanbul'a doğru yola çıkmıştır (Suver, 2012:36). Nikola'nın İstanbul ziyareti kimi çevrelerce

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
memnuniyetsizlikle karşılanırken, Nikola bu memnuniyetsizliğe karşı resmi gazeteye yaptığı açıklamada şunları söylemiştir:

“Osmanlı Devleti ile süren yüzlerce yıllık savaşlar sonrasında elde edilen barış ve karşılıklı hoşgörü ortamıyla birlikte İstanbul’u ziyaret eden ilk Karadağ yöneticisi oluyorum. Majestelerine içten saygım ve dostlukla yaptığım bu ziyaretin tek ve basit bir amacı vardır. O da: Karadağ’ın bütün sınırlarında, sürekli ve dostane ilişkiler kurarak oluşturulacak barış havasının meyvelerinden faydalanmaktır.”

Bu açıklama çevrelerce, Prens, bütün Avrupalı liderlerin konuştuğu bir nezaket ve ıleri görüşlülüğe sahip bir lider olarak, Osmanlı Devleti ve Karadağ arasındaki iyi ilişkilerin ülkenin çıkarına olacağını düşünüyor. İki ülke arasında karşılıklı iyi niyetli ilişkilerin devam etmesi, Karadağ tarafının çıkarına olacağı şeklinde yorumlanmıştır (Suver, 2012: 36).

Prens, İstanbul ziyaretini bir politikacı olarak temellendirmesine rağmen İstanbul’a gitme kararı almasıyla büyük bir sorumluluk yüklendiğinin de farkındadır. Kişisel hatıratında bunu şöyle anlatmıştır:

“Bu sabah Çetince’den yola çıkıp Bajice’yi yukardan gören bir tepeye ulaştığımızda güneş dağların zirvelerini altın gibi parlatıyordu o sırada ben ise, İstanbul ziyaretimi düşünüyordum. Tekrar tekrar düşünürken, aniden düşüncelerim, yaverimin duyabileceği bir şekilde dilimden döküldü: Hey Dağlar, ziyaretim hakkında ne düşünüyorsunuz? Siz de memnun değil misiniz bu muhteşem şehri ziyaret edeceğim için? Doğa gizemli diliyle cevap verdi: Evet memnunuz! Alın açık bir şekilde, Sultan’a gidiyorsunuz”(Suver, 2012: 36).

20 Ağustos’ta üst seviyede diplomatik bir törenle karşılanan Prens I. Nikola, İstanbul’a vardığında kendisi için 21 pârre top atışı yapılmış ve Gazi Osman Paşa ve Hâriciye Nâzırı Arif Paşa kendisine Dolmabahçe Sarayı’na kadar refakat etmiştir (Andrijašević,2006: 126). Prens I. Nikola İstanbul’a geldiğinde, İstanbul’un en gözde yerlerinden biri konumunda olan Göksu Kasrı’nda ağırlandı. Prenses Milena, bu ilk İstanbul ziyaretinde prense refakat etmemiştir. Ancak Sultan II. Abdülhamid, Prenses Milena’yı düşünmüş ve ona gümüşten özel olarak tasarlanmış olan bir *İstanbul albümünü* hediye olarak yollamıştır. Sultan Abdülhamid, Prenses Milena hakkındaki izlenimlerini şu şekilde yansıtmıştır: *“İnanın bana, Onun yaptığı işleri ilgiyle takip ediyorum. Lütfen kendisine ona hayran olduğumu iletiniz.”*(Özcan, 2009a: 17).

Abdülhamid Han ile ilgili olumlu düşünceler içinde bulunan Nikola, kişisel hatıratında Sultan II. Abdülhamid'in muazzam ölçüde yetenekli ve misafirleri hususunda en ince ayrıntıları dahi bilen bir kişi olduğunu ve aynı zamanda iyi bir diplomat olarak Osmanlı Devleti'nin geçirdiği bu zor zamanlarda kendisinin her siyasi sorunun üstesinden gelebilecek bir güce ve yeteneğe sahip olduğunu belirtmiştir (Houston, 2003: 172-173). Prens I. Nikola İstanbul'daki ziyaretinden sonra, İstanbul'da gördüğü ilgi ve alakadan oldukça memnun kaldığını belirtmek için Sultan II. Abdülhamid'e bir teşekkür telgrafı da göndermiştir. Sultan II. Abdülhamid ise, Prens'in telgrafına cevap olarak gönderdiği mektupta, bu dostluğun sürebilmesini arzu ve temenni ettiğini belirtmiştir (Özcan, 2009a: 17).

Gelinen noktada, Prens Nikola'nın İstanbul'a gerçekleştirdiği ilk ziyaretin, Osmanlı Karadağ diplomatik ilişkilerinde önemli bir unsur olduğunu söylemek mümkündür. Asırlarca birbirleriyle çatışan ve neredeyse birbirlerini ezeli düşman olarak değerlendiren bu iki devlet, gerçekleştirilen bu ziyaretin nihayetinde dostluk ilişkilerine dair daha sağlam adımlar atabilmişlerdir (Özcan, 2009a: 17).

Prens I. Nikola'nın ikinci ziyareti ise, 1899 yılının Ağustos ayında yine İstanbul'da gerçekleşmiştir. Prens Nikola'ya bu ziyaretinde eşi Prenses Milena ve oğlu Mirko'da refakat etmiştir. Abdülhamid Han, bu ziyarete çok ehemmiyet verdiği için Prens'in ailesi ile beraber İstanbul'a geleceği ve gerçekleştireceği ziyaretler günler öncesinden gazetelerde yerini almıştır Prens ve beraberindekilere sarayda verilen ziyafetler ile uğurlama törenine dair haberler de gelişmelerin hemen ardındaki gün gazetelerdeki yayımlanmıştır (Aktaran: Tunaboşlu, 2014: 3). Bu ziyaret esnasında Sultan II. Abdülhamid Prenses Milena'ya sadece kadınlara taktığı "Şefkat Nişanı"nı takmış ve Prenses Milena Osmanlı Haremîni ziyaret etme fırsatını da bulmuştur. Oğlu Mirko ise Abdülhamid Han'ın isteği üzerine, müzik yeteneğini onurlarına verilen bir yemekte sergilemiştir. Mirko'nun bu jestine karşılık olarak da müziğe karşı oldukça yetenekli olan Abdülhamid Han'ın oğlu Burhanettin Efendi Karadağ marşını çalmıştır. On gün süren ziyaretin ardından Prens I. Nikola ve ailesi Eylül ayının 10'unda İstanbul'dan uğurlanmıştır (Özcan, 2009a: 18-19).

Gerçekleşen ziyaretlerin ardından Prens Nikola'nın Türkler hakkındaki düşünceleri değişmiştir. Ona göre Türkler artık, Karadağlıların düşmanı değil bunun tam aksine cesur ve asil bir ulustur. Prens I. Nikola ziyaretlerde gördüğü ilgi ve alakadan çok etkilenerek 1877 yılında gerçekleşen Osmanlı-Rus Harbi'ni bile

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
kendi içinde muhakeme etmiş ve savaşın yaşanmış olmasından derin bir üzüntü
duymuştur (Özcan, 2009a: 20).

3.2.2. Sultan II. Abdülhamid ve Kral I. Nikola'nın Birbirlerine Sundukları Hediyeler

Osmanlı Devleti ile Karadağ Devleti arasında başlayan ikili iyi ilişkilerin sürdürülmesinde, iki ülke devlet başkanlarının olağanüstü gayreti olmuştur. Bunun önemli bir işareti olarak karşılıklı hediyeleşmeleri göstermek mümkündür.

A. Sultan II. Abdülhamid'in Karadağ Prensi'ne verdiği hediyeler

Emirgan Yalısı: Sultan II. Abdülhamid'in Prens Nikola'ya sunduğu en önemli hediye kuşkusuz eskiden “Atlı Köşk” olarak bilinen günümüzde ise, Sabancı Müzesi olarak hizmet veren Emirgan Yalısı'dır. Sultan II. Abdülhamid bu yalıyı Nikola'nın ilk İstanbul ziyaretinde 1883 yılında bir ferman çıkartarak, Maliye Hazinesine satın almış ve Prens'in ikametgahı ve de aynı zamanda Karadağ Sefarethanesi olarak tahsis etmiştir (Tunaboşlu, 2014: 5). Yalının, Karadağ Prensine verilmeden önce, bakımı ve onarımı yapılmış odaları ve eşyaları düzenlenmiş bunun yanı sıra yapılan işlerin çoğunluğu Sultan tarafından takip edilmiştir (Özcan, 2009a: 21).

Timsah “Zmaj” Yatı: 1899 yılının başında, Abdülhamid Han dostluğun göstergesi olarak Prense dokuz bin Osmanlı lirasına mal olan bu yatı hediye etmiştir (Tunaboşlu,2014: 6). Bahsi geçen yatın tarihte ilginç bir hikayesi de vardır. 1899 yılında Karadağ'da Bar Limanından hareket eden Prens'in yatında eşi Prenses Milena ve oğlu Mirko da vardır. Bu yata Sultan II. Abdülhamid'in Prens'in İstanbul'da gerçekleştireceği ziyaret için Zmaj, Timsah yatı da eşlik etmiştir. Prens'in yolculuğu İzmir üzerinden Çanakkale ve oradan da İstanbul'a gelecek şekilde düzenlenmiştir. Fakat Prens'in kendi yatı Çanakkale'de su almaya başlamış ve ailesi Sultan'ın armağanı olan Timsah yatında yolculuklarında devam etmek zorunda kalmıştır. Olay bununla da kalmaz ve Sultan II. Abdülhamid, kendi özel yatı olan Sultaniye'yi de Çanakkale'ye yollar ve İstanbul'a her iki yat yan yana girerler. Daha sonra Prens bu yata Karadağ bayrağı çekerek, Türk bayraklı İzmir adlı savaş gemisi eşliğinde Boğaz'da dolaşır (Suver, 2012: 37).

Zaza Yatı: Prens Nikola'nın isteği üzerine hediye olarak sunulan bu yat, Londra'dan hususi olarak getirtilmiştir. Prens özellikli bir yat istediğini daha öncesinde Sultan'a bildirmiştir (Özcan, 2009a: 21). Bahsi geçen yat, 12 bin 610

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
İngiliz altını (13 bin 870 Osmanlı Lirası) tutarında satın alınmış ve 1904 yılında Karadağ'a gönderilmiştir. Prens I. Nikola, Abdülhamid Han'ın bu armağanını oldukça beğenerek, memnuniyetini dile getirmiştir (Özcan, 2009a: 21). Zaza yatının ismi 1908 yılının Ocak ayında Prens tarafından "Rumija" olarak değiştirilmiş ve yat 3 Mart 1915'e kadar Prese hizmet etmiştir (Tunaboşlu, 2014: 7).

Sultan II. Abdülhamid, bu hediyelerin yanı sıra Prens Nikola'ya: "*Nişan-ı Âli İmtiyaz, İftihar Nişanı, Şefkat Nişanı, Sanayi Madalyası*" olmak üzere birkaç devlet nişanı da takdim etmiştir (Özcan, 2009a: 21).

B. Karadağ Prensi I. Nikola'nın Sultan II. Abdülhamid'e takdim ettiği hediye ve nişanlar

Danilo Nişanı: Prens I. Nikola, 1884 yılında Sultan II. Abdülhamid'e birinci dereceden Danilo Nişanı takdim etmiştir. Nişan prensin buyruğu ile hazırlanarak Abdülhamid Han'a teslim edilmiştir (Özcan, 2009: 21).

Prens I. Nikola sadece Sultan II. Abdülhamid'e değil, Abdülhamid Han'ın oğulları ve Osmanlı Devleti diplomasisinde önemli görevler alan elçilere, valilere, beraber seyir yaptığı gemi komutanlarına da bir takım hediyeler ve nişanlar sunmuştur (Tunaboşlu, 2014: 8). Kendisiyle yaptığı bir yurt içi seyahat sonrasında ise, Çetince Sefiri Albay Ahmet Cevat Bey'e bir at armağan etmiştir (Özcan, 2009a: 22).

SONUÇ

2006 yılında Sırbistan'dan referandumla ayrılarak bağımsızlığına kavuşan Karadağ' küçük bir devlet olmasına karşın, Osmanlı Devleti döneminde Osmanlı'ya karşı çıkarttığı isyanlarla tarihe damgasını vuran bir devlet olmuştur. Adriyatik kıyısının kahraman ve vatansever insanlarını oluşturan Karadağlılar, uzun yıllar Prenslükler elinde bağımsız olarak yaşamışlardır. Kral I. Nikola Karadağ tarihinin ilk ve tek kralı ve renkli bir şahsiyet olarak yaşadığı döneme damgasını vurabilmiş bir devlet adamıdır. Tarihte dikkat çeken en önemli nokta, Kral I. Nikola'nın elli sekiz yıllık saltanatı sırasında 1883 ve 1889 yıllarında İstanbul'a yaptığı ziyaretler sonucunda Sultan II. Abdülhamid ile arasında gelişen dostluk olmuştur. Berlin Antlaşmasının ardından ülkenin kıyı şeridini genişleten ve

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
yeni topraklar elde eden Kral I. Nikola Rusya'dan bağımsız hale gelmiş ve bu noktada tüm komşularıyla iyi ilişkiler kurma amacı gütmüştür.

Bu dönemde mükemmel bir diplomat olan Sultan II. Abdülhamid ise, Berlin Antlaşması sonrası Osmanlı Devleti'nin hali hazırdaki durumunu en ince ayrıntısına kadar düşünerek, Balkanlar'da Osmanlı Devletinin yeni bir çatışmaya girecek güçte olmadığını öngörmüş ve bu bölgedeki sınırlarını elinde tutabilmek için denge politikası yürütmüştür. Uzun yıllar Osmanlı Devleti'ne karşı direnen ve sürekli olarak isyan çıkartan Karadağ ile iyi ilişkiler kurmak, Sultan II. Abdülhamid için önem arz etmiştir. Gelinek noktada, Sultan II. Abdülhamid ve Karadağ Kralı I.Nikola ile dostluğunu geliştirmiş ve kendisini memnun edecek birçok jest yapmıştır.

Sultan II. Abdülhamid ve Kral I. Nikola'nın böylesine iyi ilişkiler kurabilmesinin temelinde şahsi hayatlarının, alışkanlıklarının, ilgi alanlarının ve kişiliklerinin de etkili olduğu görülmektedir. İkisinin de iyi derecede Fransızca konuşabilmeleri, yaş olarak birbirlerine denk olmaları, dokuz kız çocuğuna sahip olmaları, tiyatroya karşı ilgileri, şairlik yetileri, sigara kullanmaları, dinî kimlik ve misafirperverlikleri bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. (Özcan, 2009b: 147).

Sultan II. Abdülhamid döneminde Karadağ ile yaklaşık olarak 33 sene hiçbir çatışma yaşanmamıştır. Osmanlı Devleti, Karadağ'ın bağımsızlığını ilk olarak tanıyan devlet olmuş ve bunun akabinde iki devlette karşılıklı olarak elçilikler açarak hükümetler arasındaki anlaşmazlıklarda savaşmak yerine diplomasi dilini kullanabilmişlerdir. Uzun yıllar süren bu sükûnet, I. Dünya Savaşı'nda Karadağ'ın Rusya'nın yanında yer almasıyla sona ermiştir.

KAYNAKÇA

ABDÜLHAMİD II, (1974). *Siyasi Hatıratım*, Derleyen: Ali Vehbi, Hareket Yayınları, İstanbul.

ALİ SAİD BEY.(1922). *Saray Hatıraları / Sultan Abdülhamid'in Hayatı*, Nehir Yayınları, İstanbul.

ANDRIJAŞEVIÇ, Z. M. (2006). *Montenegro from Ancient Times to the Balkan Wars The History of Montenegro*, CIGC, Podgorica.

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
DANIŞMEND, İ.H. (1972). *Osmanlı Tarihi Kronolojisi,CIV*, Türkiye Yayınları, İstanbul.

GRECE, M. (1995). II. Abdulhamid Yıldız Sürgünü, (Çev. D. Bayladı), Milliyet Yayınları, İstanbul.

HOUSTON, M. (2003). *Nikola & Milena King and the Queen of The Black Mountain*, Leppi Publication, London.

KOCABAŞ, S. (2016). *Sultan Abdülhamid Kurtlar Sofrasında Savaş*, Yakin Plan Yayınları, İstanbul.

KOLOĞLU, O. (1987). *Abdülhamid Gerçeği*, Gür Yayınları, Ankara.

KURAN, A.B. (1959). *Osmanlı İmparatorluğunda İnkılap Hareketleri ve Milli Mücadele*, Çeltüt Matbaası, İstanbul.

Mercan, M. (1998). "Sadrazam Ahmed Cevad Paşa", *Marmara Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Türkiyat Araştırmaları Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul.

OSMANOĞLU, A. (1960). *Babam Abdülhamid*, Güven Basımevi, İstanbul.

ÖZCAN, U. (2009a). "İki Hükümdar Arasında Dostluk Yansımaları", *Revija Forum, Specijalno izdanje*, Decembar.

ÖZCAN, U. (2009b). "II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı-Karadağ Siyasi İlişkileri, (Yayımlanmış Doktora Tezi)" *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Isparta.

SÖNMEZOĞLU, F. (2017). *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul.

SUVER, A. (2012). *Prenslikten Krallığa Krallıktan Cumhuriyet'e Osmanlı'dan Türkiye'ye Karadağ*, Karadağ İstanbul Fahri Başkonsolosluğu, İstanbul.

ŞEN, Z. (2011). "Sultan II. Abdülhamid Gerçeği", file:///C:/Users/win7/Desktop/ikinci-abdulhamid-gercegi.pdf, (Erişim Tarihi: 03.12.2018).

TAHSİN PAŞA, (1933). *Abdülhamid ve Yıldız Hatıraları*, Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul.

Abdülhamit Dönemi Osmanlı- Karadağ... The Meriç Journal Cilt:3,Sayı:6, Yıl:2019
TUNABOYLU, İ. (2014). “Sultan II. Abdülhamid ile Karadağ Prensi I. Nikola’nın Hediyeleşmeleri”, ”, *II.Uluslararası Balkan Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Podgorica/Karadağ, Mayıs.

WITTLIN, A. (1911). *Abdul Hamid, The Shadow of God*, John Lane the Badley Head, London.

WOODS, H.F. (1976). *Türkiye Anıları 40 Yıl*, (Çev: F.Cooker), Milliyet Yayınları, İstanbul.

İNTERNET TABANLI KAYNAKLAR

<http://sultanabdulhamid.yildiz.edu.tr/kongre/>, (Erişim Tarihi:09.12.2018).

OSMANLI PADIŞAHLARI, <http://www.ttk.gov.tr/tarihveegitim/osmanli-padisahlari/>, (Erişim Tarihi: 28.11.2018).

I.Nikola Kimdir, Hayatı, Dönemi Hakkında Bilgi,<http://www.filozof.net/Turkce/tarihi-sahsiyetler-kisilikler/18179-i-nikola-kimdir-hayati-donemi-hakkinda-bilgi.html>, (Erişim Tarihi:03.12.2018).

<https://hulyaterzi.wordpress.com/2016/12/09/berlin-antlasmasi-sonrasi-karadag-ve-karadag-osmanli-iliskileri/>, (Erişim Tarihi:11.12.2018).